

Voor mensen die ooit in een crisis zijn geraakt of bang zijn er een mee te maken is er de crisiskaart. Op dit kleine pasje – het past in de portemonnee – kan iemand noteren hoe hij/zij tijdens een crisis door naasten, omstanders en hulpverleners geholpen wil worden. Opdat de regie over de situatie wordt behouden.

“Ik lijk misschien gevaarlijk: ik ben echter nog nooit gewelddadig geweest; derhalve hoeft u mij niet te overmeesteren: een gemotiveerd verzoek tot medewerking werkt beter bij mij.” Dit is een voorbeeld van een tekst die op een crisiskaart kan staan.

Op dit kleine document staat informatie over hoe een crisis zich bij de betreffende persoon uit en wat moet gebeuren als deze persoon in een crisis raakt. Er staat informatie over het medicijngebruik op, hoe de cliënt bejegend wenst te worden maar ook wie er op het huisdier moet passen als de kaarthouder wordt opgenomen. De cliënten van Meerkanten, een instelling voor geestelijke gezondheidszorg, kunnen sinds 2003 de crisiskaart aanvragen. Het kwam tot invoering toen één van de leden van de cliëntenraad in een crisis raakte. “Ze nam haar medicijnen niet meer. Daardoor werd ze vandalistisch en sloopte ze spiegels van auto’s. Ze werd door de politie opgepakt en werd drie dagen lang opgesloten in een cel”, vertelt voorzitter Tineke Pul van de cliëntenraad Meerkanten.

“Als zij toen een crisiskaart had gehad was het voor iedereen veel eerder duidelijk geweest dat ze geen vandaal is, maar dat ze ziek was.” Via andere instellingen hoorde de cliëntenraad van de crisiskaart. “Wij vonden dit een mooi initiatief. We hebben toen een plan opgesteld om de kaart ook bij Meerkanten in te voeren.”

Ook LOC is voorstander van de kaart. “De crisiskaart sluit goed aan bij onze visie van waardevolle zorg”, aldus beleidsmedewerker Tom de Meij bij LOC. “Als het goed is wordt geluisterd naar de waarden en wensen van de cliënten tijdens het opstellen van de kaart. Cliënten voeren zelf de regie. Ook in een situatie zoals een crisis waarin ze onvoldoende in staat zijn om op dat moment te kunnen bepalen wat ze willen.”

De tekst op het kleine kaartje is een samenvatting van een uitgebreider crisisplan waarin de cliënt relevante informatie over een crisis kan opschrijven. De cliënt bepaalt zelf hoeveel informatie uit het plan uiteindelijk op de kaart komt te staan. De cliënt werkt aan het dossier op een moment dat hij/zij helder voor ogen heeft wat er wel en niet wenselijk is in geval

van een crisis. Hiermee kan voorkomen worden dat beslissingen worden genomen over de cliënt op een moment dat hij/zij niet in staat is aan te geven wat er aan de hand is en wat moet gebeuren.

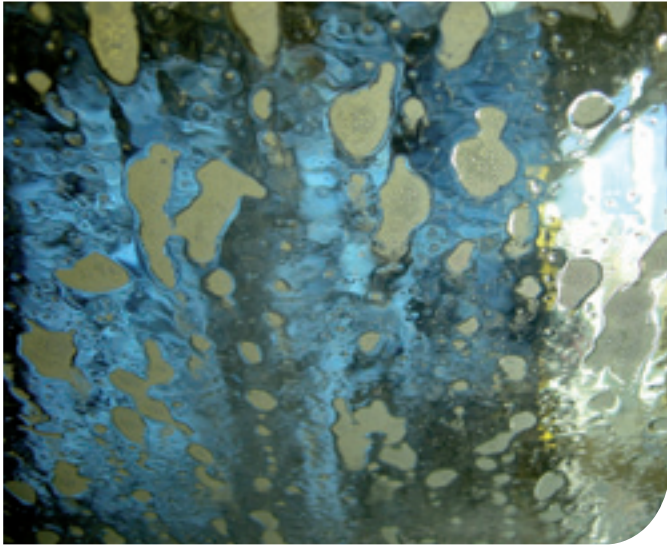
Elke kaart is maatwerk. De Meij heeft al een aantal kaarten onder ogen gehad en verbaast zich over de meest uiteenlopende en specifieke wensen van cliënten. “Een cliënte gaf aan dat een ritje met de auto door de wasstraat haar weer kalmeerde en een preventieve werking had.”

Vier verschillende varianten

Er zijn op dit moment vier verschillende varianten van de kaart in omloop. Het verschil zit hem in de wijze waarop de kaarten tot stand komen. De eerste manier is in overleg met een onafhankelijke crisiskaartconsulent. Bij de tweede variant wordt de kaart met behulp van een medewerker van de instelling opgesteld. De derde kaart is een mengvorm. Hierbij wordt de kaart in opdracht van de instelling en met hulp van een onafhankelijk consulent gemaakt. De vierde mogelijkheid is dat cliënten de kaart zelf maken.

Bij GGZ-instelling Meerkanten in Ermelo stelt de cliënt de crisiskaart op met zijn/haar eigen psychiater. Pul ziet dit als een voordeel. “De psychiater weet al veel over jouw situatie. Daardoor hoeft je niet alles opnieuw op te rakelen en te delen.” Het Landelijke Crisiskaart Informatie- en Ondersteuningspunt (LCIO) adviseert cliënten de kaart in samenwerking met de onafhankelijke consulent op te stellen. “De informatie die in het crisisplan moet staan is heel specifiek. Een onafhankelijk

‘Door deze kaart kan goed geluisterd worden naar de cliënt’

Een ritje met de auto door de wasstraat is een van de wensen die een cliënt noteerde op een crisiskaart. De wasstraat werkt in haar geval kalmerend.

consulent is een ervaringsdeskundige en kan zich daardoor goed in de cliënt verplaatsen”, zegt Renée Smulders, projectleider bij LCIO. Smulders geeft ook aan dat een onafhankelijke consulent de situatie vanuit de wensen van de cliënt bekijkt. En niet vanuit de mogelijkheden van een instelling zoals een behandelaar dat zou doen.

Maken van de kaart

Het maken van de crisiskaart en het bijbehorende crisisplan is een langdurig traject waarin emoties vaak een rol spelen. De cliënt moet oprakelen wat er met hem/haar gebeurde toen hij/zij de vorige keer in crisis raakte. En iedereen die een rol krijgt toebedeeld in het crisisplan, van tijdelijk de huisdieren verzorgen tot een bepaalde behandeling door de psychiater, moet zijn of haar handtekening onder het plan zetten. Toch hoort De Meij van veel cliënten dat ze dit langdurige en zware traject niet erg vinden. “In de zorg moet het vaak snel. Het ontwikkelen van een crisiskaart heeft voor cliënten een grote betekenis. Ze zeggen: er wordt goed naar mij geluisterd.” Daarnaast heeft het opstellen van een crisiskaart volgens De Meij en Pul een preventieve werking: uit wetenschappelijk onderzoek in Engeland is gebleken dat mensen met een crisiskaart minder vaak in crisis raken en als het wel gebeurt zijn

de crises vaak korter. “Mensen komen sterker in hun schoenen te staan en krijgen meer zelfvertrouwen”, zegt de Meij. Pul vult hem aan: “Er zit iets vertrouwds in hun zak.”

Belangstelling

Bij Meerkanten is er veel belangstelling voor de kaart. Pul: “We weten natuurlijk niet wie er een heeft en wie niet. Maar omdat we de passen laten drukken weten we wel dat het om honderden exemplaren gaat.”

Ook bij LCIO komen veel vragen binnen waar men de kaart kan aanvragen. Op dit moment is er nog geen landelijke dekking voor het project. Smulders: “In Drenthe hebben we nu bijvoorbeeld nog niets en in Groningen en Friesland krijgen de projecten de financiering niet rond. Veel projecten zijn afhankelijk van financiële middelen van gemeenten. En deze gemeenten hebben er niet altijd geld voor beschikbaar.”

Smulders heeft een tip voor cliëntenraden die belangstelling hebben voor de invoer van deze kaart: “Informeel of er een project is in de regio met, bij voorkeur, een onafhankelijke crisiskaartconsulent. Is dat er niet? Doe dan wat je kan om te zorgen dat het er komt. En maak reclame voor de crisiskaart.” Ook Pul ziet graag dat kaart actief onder de aandacht wordt gebracht. “Zodra iemand bij ons wordt opgenomen op de gesloten afdeling, dan krijgen ze een map waar al een folder over de crisiskaart inzit. Veiligheid en medezeggenschap moeten actief worden gepromoot.”

Meer informatie over de crisiskaart en een overzicht waar projecten met de crisiskaart actief zijn: www.lcio.nl

ONDERZOEK NAAR DE CRISISKAART

Wat is het verschil voor de cliënt als hij/zij een crisiskaart opstelt met zijn/haar behandelaar of met een onafhankelijke consulent? Dit wordt op dit moment onderzocht in de regio Rijnmond door het Erasmus MC. Voor het onderzoek worden 180 mensen 2 jaar lang gevolgd. Zij zijn verdeeld in drie groepen: een groep met kaart die is gemaakt in samenwerking met de onafhankelijke consulent, een groep met kaart die is samengesteld met hulp van de hulpverlener en een controlegroep zonder crisiskaart. De resultaten worden begin 2012 verwacht.